

מתרכבים בו צורות ומזגים⁸ ותכונות מאביו ואמו וקרוביו, ואיכיות האוירים והארצות והמזונות והמימות, עם כחות הגלגלים והכוכבים והמזלות בייחסים המתהווים מהם, והכל חוזר אל הסבה הראשונה, לא מכונה שלה, אלא משפעה⁹. שפעה ממנה סבה שניה, ואחר כך שלישיות ורביעיות, ונקשרו הסבות והמסובכים אלו לאלו והשתלשלו כאשר אתה רואה אותם. והקשר ביניהם קדמון, כמו שהסבה הראשונה קדמונית, אין לה ראשית. ולכל איש מאישי העולם סבות שבהן ישלם, ולפיכך איש אשר נשלמו סבותיו בא שלם, ואיש אשר חסרו סבותיו בא חסר. כפוש, אשר לא הוכן ליותר מקבול צורת האדם והדבור בתכלית החסרון, והפילוסוף, אשר הוכנו לו הכנות יקבל בהן המעלות המזגיות והמדותיות והמדעיות והמעשיות, ולא חסר לו דבר מן השלמות. אבל אלו השלמיות הן בכח, צריך להוצאתן אל הפעל ללמוד וחנוך, ואז יראו התכונות כפי שהוכנו לו, משלמות וחסרון ומצועים לאין סוף. והשלם, יתחבר בו מן המין האלהי אור הנקרא 'השכל הפועל', יתחבר בו שכלו הנפעל בדבקות והתאחדות עד שיראה האיש שהוא הוא אותו השכל הפועל, אין הבדל ביניהם. ויעשו כליו¹⁰, רצוני לומר איברי אותו האיש, משמשים רק למעשים היותר שלמים, ובזמנים היותר מתאימים, ובנסבות היותר טובות, וכאלו הם פלים לשכל הפועל, לא לשכל ההיולי הנפעל אשר היה מקדם משתמש בהם¹¹, והיה פעם קולע ופעמים מחטיא, וזה קולע תמיד. וזאת המדרגה היא התכלית האחרונה המיחלת לאדם השלם, אחרי שתעשה נפשו מטהרת מן הספקות, משיגה החכמות על אמתתן, ותעשה כאלו היא מלאך, ותהיה במדרגה הנמוכה מן המדרגות המלאכיות הנבדלות מן הגופות, והיא מדרגת השכל הפועל, והוא מלאך שמדרגתו למטה מן המלאך הממנה על גלגל הירח, והם שכלים מפשטים מן החמר, קדמונים עם הסבה הראשונה, אינם יראים הפליון לעולם.

8. לפי גירסת כי"פ¹ ('מן כ'לק'): ממזגים (יכול להיות במשמעות: של מזגים). ולפי זה יש לנסח לעיל: מתרכבות (כי מוסב רק על 'צורות'). 9. כך תרגם ר"ש אבן תיבון, בנו של מתרגם הכוזרי, את המונח שבמקור הערבי ('פיץ', והפועל: 'פאץ'), המוסבר במו"נ ח"ב פ"ב (הרמב"ם עצמו באיגרת לר"ש המליץ לתרגמו 'נביעה', ע' איגרות הרמב"ם עמ' תקמ"ג, אך ר"ש לא קיבל את המלצתו). ת': אצילות. אולם במקרא הפועל 'אצל' הוא אקטיבי ("הלא אצלת לי ברכה", בראשית כז, לו), ואילו כאן ההדגשה היא שמדובר במה שבא מן הסיבה הראשונה ללא כוונה מצידה. [להלן ב, כו; ב, נ; ה, י מופיע השורש הערבי הנ"ל בבנין המקביל לבנין הפעיל, ושם התרגום המתאים הוא אכן 'אצל' או 'האציל']. 10. בת' נוסף: אחדים (=כאלו הם אחד, הש' יחזקאל לז, יז). 11. בת' נוסף: טרם הוצאתו לידי השלימות.